

включат изказвания за критиката на писатели като Георги Караславов, Людмил Стоянов, Христо Радевски, Атанас Далчев, Павел Вежинов, Камен Калчев, Емилиян Станев, Николай Хайтов, Илия Волен, Йордан Радичков. Усещането за известна незавършеност и непълнота обаче от своя страна говори в същност още веднъж за необходимостта от осъзнаване значението и на такъв сборник, който засега е първо явление.

Обзорен характер имат статиите на Николай Янков „Бележки за критиката“ и на Иван Попиванов „С верен критерий“. Авторите са разгледали проявите на най-новата ни критика, изтъквайки конкретни причини за успехите и слабостите на литературно-критическия фронт. Тук биха могли да се пожелаят още по-задълбочени, точни и смели преценки. Верни са някои от бележките на Иван Попиванов за разволя на нашата критика и за известно подценяване на рецензията, която все още не е намерила своето достойно място в издателската практика. Твърде много са отговорностите и желанията към оперативната критика, но поощрителният момент често отсъства. В статията на Любен Георгиев „Вкус, позиция, морал“ са намерили място интересни мисли за рецензията. Последната се сравнява с късия разказ, а творчески оперативната критика — с дейността на хирурга, от когото се изисква, застанал над операцията маса и сблъскал се с конкретния случай, да прояви в момента майсторство, творчество, изкуство, талант и отговорност. Подобни качества са нужни и на критика рецензент, който винаги точно, на място и навреме трябва да прецени своята намеса в литературните явления и да воюва с таланта си за откриване и запазване на най-ценното в художественото творчество.

Ако оригиналните мисли и изказвания на Иван Пауновски и на Иван Славов крият до известна степен негативен характер и не без основание са насочени главно към това, как не трябва да се пишат рецензии, то съвсем кратката статия на Георги Цанев „Мисли за рецензията“ е в същност много ценна конкретна препоръка към младите критици. Рецепта за писане на рецензии няма и не трябва да има, против шаблона и занаятчийството в критиката трябва да се воюва безмилостно. Но не е излишно да се припомнят в един такъв сборник някои изстрадани азбучни истини, които споделя с читателя нашият дългогодишен участник в битките на литературното поле, критикът по призвание Георги Цанев, доказал неведнъж своята страстна любов и заинтересованост към художествените достижения: „В същност рецензията е труден, извънредно сериозен критически жанр. Приличен литературен очерк може да напише всеки литературен работник — стига да е добре подготвен и трудолюбив. За прилична (даже за приличната!) рецензия се иска перото

на истински критик. Тук не са достатъчни само ерудираност и трудолюбие — тук е потребна критическа дарба. Нужен е непреодолим вътрешен стимул — емоционално възбуждение, развълнуваност, предизвикана от художествената творба. Развълнуваност, на която е способен само призваният критик, съдобно заинтересован в развитието на литературата — толкова, колкото и самият писател. (...) Нищо чудно за критика няма от счетоводителската добродетел — да уравнисява плюсове и минуси.“ (стр. 270 и 275).

Свеж нюанс в сборника внасят изказванията на писателите, поканени да участвуват в творческата анкета. Макар и субективен, всеки отговор крие интересни наблюдения за критиката, извлечени от преживяванията на самите писатели. Значително място по своята стойност заема в сборника статията на Богомил Райнов „За обществения смисъл, метода и критерия на оперативната критика“. С ерудиция, кратко, аналитично и изчерпателно авторът се спира на важни моменти от съвременната литературна критика. Засегнати са въпросите за откривателството, за изобличението като израз на обич към новото, за вредата от либерализма в критиката. Авторът отбелязва, че по начало справедливата на времето реакция срещу ограничения и шаблоните на догматичната критика не бива в никой случай да се изражда в реакция срещу самия метод, срещу принципите на марксистко-ленинската естетика.

Сборникът за рецензията е находчиво, сполучливо и навременно явление, което свидетелствува за отговорността, с която се отнасят критици и писатели към проблемите на литературната критика.

Ваня Бояджиева

„ВЬЕТНАМСКАЯ ЛИТЕРАТУРА“ от НИКОЛАЙ НИКУЛИН

Краткий очерк, изд. „Наука“, Москва, 1971, 344 стр.

Книгата на съветския литературовед Николкин е пръв опит да се представи пред славянския свят историята на вьетнамската литература. Пред автора са стояли трудности от най-различен характер. Трагичната съдба на вьетнамския народ слага отпечатък не само върху цялото изкуство на този изключително надарен народ, но и върху развитието на науката, на литературознанието. Вьетнамските критици и историци на литературата не са имали възможност да се заловят с продължителни изследвания, издателствата не са имали възможност да организират обемни и подробни публика-

ции. Тъй че работата на Никулин е до известна степен първооткривателска. От друга страна, обстоятелството, че борави с непознати и недостъпни за читателя текстове, го заставя често пъти да прави резюме на отделни произведения, да напомня за връзката с традиционни похвати, жанрови особености, нрави на страната и т. н. Целта на автора е била да проследи главните линии в литературното развитие и едновременно с това да предложи на читателя достатъчно сведения за една литература, към която интересът в момента е огромен. Така изследователските и популяризаторските задачи се преплитат, пречат си и се допълват.

Ако се заемам да представя книгата на Никулин и по този начин я отделям от широкия поток на литературни изследвания в СССР, не правя това, за да изтъкна някакви особености методологически находи — трудът няма такива претенции, — а защото тази творба предлага точни данни за литературата и изкуството на един народ, който в момента привлича погледите на света и поставя истинска загадка с необикновената си воля за независимост, с устойчивостта си срещу многогодишния терор на един империалистически хищник. Освен този съвсем актуален общ интерес историята на вьетнамската литература дава възможност за някои чисто литературни наблюдения, съставки с традициите на европейското изкуство през средновековието и ренесанса, както и с изненадващи успоредици в националната съдба и изкуството на вьетнамския и българския народ с близките по своя характер амбиции за „ускорено развитие“.

Авторът на изследването е отделил малко страници за древните поетични творения, но той подчертава, че митовите и преданията, запазени в ранни записи, са важен източник за сюжети и теми в развитието на вьетнамската литература. Трябва да се знае, че по отношение на изкуството (а и политиката) редица малки нации, населяващи предимно планинските райони на страната, имат особено значение. Техният фолклор е по-архаичен, традициите на тяхното изкуство непрекъснато се преплитат с развитието на изкуството на вьетнамците. Никулин дава сведения за една ранна култура — догонска, — възникнала още през пети — втори век преди нашата ера. От запазени бронзови ритуални барабани и изобразения по тях става ясно, че старите жители на Вьетнам са знаели мита за всепалното слънце. Особен интерес представляват текстовете на „Антология за чудесата и тайнствата на земята Вьет“ и на „Чудни разкази за Линнам“ (старинно название на Вьетнам). В тези два сборника според твърденията на френски и вьетнамски филолози са записани предания и приказки, появили се до освобождението от китайско робство в 939 г. Но времето, в което се проектира действието на цяла серия от предания и приказки, е пренесено

в някаква отдалечена епоха, когато е царствувала легендарна династия. Това е възприемане на дълбоката древност като време на формиране на вьетнамската държавност. Очевидно става дума за един вьетнамски вариант на концепцията за „епическо време“, която е довела до циклизация на преданията. Борбата срещу китайските завоеватели, продължила цели векове, е осмислена в историзиран мит, в който се вплита характерен за героичния епос мотив — борба за жена, познат ни от „Илиада“. Друг тип на художествено обобщение от тази отдалечена епоха е цикълът за Фу Донг. Това е юнашки епос от рода на Крали Марко или Иля Муромец. Характерна особеност за вьетнамския фолклор са образите на жени-юнашки. Това са предводителки на въстания, боркини срещу чужд завоевател или феодални потисници. Тази традиция се поддържа и по време на френската колонизация, че и до днес — създават се песни за героичните подвизи на жени от съпротивата. Затова не бива да се учудваме, че началник-щабът на освободителната армия и министърът на външните работи на република Южен Вьетнам са жени.

От шести век започва разпространението на будизма чрез една негова секта. Най-ранните паметници на вьетнамска писменост са от X в., когато е смъкнато китайското иго. Писмените паметници от X—XI в. се създават на езика на китайското средновековие, който прониква и се натурализира тук. С него във Вьетнам стига и твърде развитата и стара китайска култура, която в течение на векове влияе върху вьетнамската поезия. Още от тази далечна епоха датира интересът към снега като към изключително, екзотично явление. И до днес вьетнамските писатели продължават тази традиция — есето на Нгуен Туан „Ленинград, първият сняг“ (1967).

В края на XI в. на политическата сцена се явява нова обществена сила — учените-конфуцианци, от които започва да се формира чиновническото съсловие. Доколко силни са традициите във Вьетнам, може да се види от системата за получаване на учена степен. Това е цяла серия от тежки изпити, без които не можеш да заемеш държавна служба. Тази система, установена в 1076 г., съществува при променливи условия до 1918 г., макар и периодически реформирана.

Най-ранните писмени паметници съдържат текстове, които са имали не само литературно предназначение — хроники, исторически бележки, укази, прокламации. Интересното тук е, че всичко това е писано в стихове с патетичен стил. Дори военачалници издават своите заповеди в стихове. Между всички тези творби по-особено място заема стихотворните поучения, създавани от будистките свещеници. В тях нерядко се среща неподправен лиризм и тогава те са наистина поетични произ-

ведения. Тази линия на философската лирика се вкоренява особено яко във вьетнамската поезия. Но най-често произведението от онази епоха са рожби на придворната лира. И между тях има стихове, звучащи като курйози в нашите уши. Когато иска да се представи за изкуство, царедворското старание минава всякакви граници и стига до своето пълно отрицание. Без да се усети, вместо панегирик то създава гротеска, стига до комичен ефект. Никулин сочи ярък пример за такова престараване в средновековната вьетнамска поезия: „Бълхата с усърдие пие кръвта в името на господаря император.“

През времето от XIII до XVI в. във Вьетнам се развива литература от средновековен тип с характерната йерархия на жанровете и с религиозен мироглед. Оформят се основните видове на поезията (четиристишия и осемистишия), ритмична проза, отделя се повествователната проза, достига зрелост новелата. Всички тези жанрове съществуват на натурализиран китайски език. Има сведения, че още през XIII в. се създава литература и на родния език. До втората половина на XIX в. тя познава само два вида — лирика и ритмична проза, близка до поезията, удобни и двете за декламирање и пеене. Никулин отбелязва, че съсловието на учените-конфуцианци се насочва към родния език, защото то е по-близко до народа, макар да е само по-демократична прослойка от феодала. В същото време аристократичната поезия създава предимно пейзажни стихове, които носят отпечатъка на будисткия съзерцателен мироглед. През втората половина на XIX в. поезията на конфуцианците се засилва и в нея още тогава се появява темата за социалния гнет, изобразяват се социални контрасти.

Обилните от материал, който трябва да изложи в чисто позитивистичен план, не е позволило, изглежда, на Никулин да направи своите заключения и обобщения. А своеобразната литература на вьетнамците дава широки възможности. Ето, да речем, същата тази поезия на конфуцианците само един век по-късно, в края на XV в., загубва своя социален патос и се превръща в официозна. Подобна трансформация има своите обществени причини, но и чисто естетически смисъл. Подобна е съдбата на много от модерните, авангардни течения в европейската поезия много по-късно. Колкото до ролята на конфуцианците във Вьетнам — тя търпи много преобразования. В различни периоди тази идеология и носителите ѝ имат напълно противоположни прояви — ту прогресивни, ту крайно реакционни. През XVI в. започват междусоборци и културата запада. Но съсловието на просветените, образованите долава и изразява най-прогресивните тенденции на обществото от това време, като апелира и се бори за обедине-

ние, за силна централна власт. В тази среда намира почва опозиционната литература, враждебна на бързо сменящите се политически групировки. С това конфуцианството придобива голям авторитет. Но животът винаги се оказва по-силен от всяко правило и всяка догма. Конфуцианският морал продължава да властвува и през XVIII в., вече загубил привлекателност. И по чисто-източен маниер — без да го опровергават, без да го отхвърлят, поетите просто го заобикалят. А от средата на XIX в. съсловието на учените-конфуцианци започва отново да придобива все по-голям авторитет, защото-тъкмо то се оказва единствената обществена сила, способна да организира масова съпротива срещу завоевателите французи. Очевидно жизнените сили на една нация отчасти зависят от наличността на многобройна, високообразована социална прослойка.

Проследявайки творчеството на авторите, писали на вьетнамски, авторът отделя внимание на Нгуен Чай (1380—1442), който е национален герой и държавен деец, географ и поет, хронист и пълководец. Той възприема народа като стихийна сила, с която трябва да съобразяваме постъпките си. Стиховете на Нгуен Чай изразяват конфуцианските понятия за справедливо управление и върност към нравствения дълг. Този първи голям поет на вьетнамски език има трагична съдба: той е убит по лъжлив донос за разговор срещу царя. Неговата личност ни напомня за ярките и многостранни таланти на европейското възрождане, макар творчеството му да има белезите на средновековния дух. От многото имена на поети, разгледани от Никулин, може би трябва да отделим още едно — Нгуен Бинь Кием. В XVI в. той се проявява като мислител и реформатор. След неуспешни опити да убеди императора в необходимостта от преобразование той се преселва далеч и живее отшелнически. Едно от прочутите му стихотворения завършва така: „Почестите и богатството считам само за лош сън.“

Особен интерес би представлявала една съпоставка между народната средновековна култура във Вьетнам и в европейските страни, като се имат пред вид изследванията и постановките на Михаил Бахтин. Че съществуват успоредичи, говорят сравнително беглите споменавания в книгата на Никулин. Той пише, че още от XI—XII в. има трупини от шутове, става дума и за тържества с кукли на вода по-късно. Авторът свързва тези представления само с театралната традиция и влиянието на китайското изкуство, а може би те имат и чисто народен корен и изразяват по-общ човешки същности, щом като ги откриваме в битието на толкова далечни по място, нрави и традиции народи. При това не може да се предположи някаква връзка или взаимно влияние — тогава още няма никакви контакти между Вьетнам и Западна Европа, френската колонизация започва чак в сре-

дата на XIX в. Като пише за двата театрални жанра — туонг и тео, — Никулин характеризира първия като класическа музикална драма, а втория като народен музикален театър. Туонгът се развива под влиянието на китайската музикална драма и включва в себе си танцови елементи. Твърде интересен е характерът на тео — както авторът сочи, „любимо зрелище на социалните низини“. Това са представления на пътуващи трупи. Главно място в тях заемат шегите на традиционния слуга — герой, който развива публиката и избавя господаря си от беда. Никулин напомня, че подобен персонаж има в японския средновековен фарс и в китайската драма.

Особена роля за духовния живот, за демократизацията на писмеността във Виетнам има възвеждането на латиницата от католически мисионери през XVII в. Това не бива да се възприема като нахлуване на европейски влияния във виетнамската литература и култура, тъй като тя запазва своята традиционна затвореност.

Началото на литературата на новото време авторът поставя в XVIII в. Това е епоха на ясно изразен феодализъм — огромен бюрократичен апарат, враждуващи помежду си княжества, непрекъснати селски въстания. Интересен факт, характерен за виетнамските традиции оттогава, по-късно по време на френското владичество, а и до днес в Южен Виетнам, е участието на интелигенцията още от това ранно феодално време в народните въстания, близката връзка на тази социална прослойка с низините, готовността ѝ да възприема опозиционни настроения. Докато водачи на селските въстания в Европа са най-често или неукни енергични селяни като Ивайло, или духовници, основатели на секти като Мюнцер, предводителите на виетнамските селски въстания са представители на феодалната интелигенция — хора със силно чувство за отговорност пред народа си и пред бъдещето. И днес интелигенцията е на страната на народа. Това също донякъде обяснява „загадката Виетнам“.

През XVIII в. в литературата на Виетнам се заражда лирическата поема и настъпва разцвет на епическата поема. Малката стихотворна форма търпи еволюция. Това е време, когато с особена сила зазвучава темата за свободата, в творчеството на най-значителните автори се долавя стремеж към по-добра участ, враждебност към официалната идеология — конфуцианството. Авторът разглежда доста подробно творчеството на поетесата Хо Суан Хъионг, живяла в края на XVIII и началото на XIX в. То е наистина забележително и не само с доведената до виртуозност способност да се каже много в минималното пространство от 4 или 8 стиха. Нейните стихове са изключително явления, предусещане на бъдещето и на развитието на изкуството, като едно-

временно с това са органичен синтез от литературни традиции и от фолклор, от площадна реч, като стигат до замаскирана ругатня. Почти всички нейни творби са непrikрито двусмислени. С появата на Хо Суан Хъионг във виетнамската литература навлиза нова естетическа система или ако използваме нахождките на Бахтин, ще видим ролята на непризнатата народна култура, живееща в народните празненства. Чрез тази поетеса тя нахлува в сферата на високото изкуство и там прозвучават мотиви и тонове с невинаги невинно съдържание. Бих споменал тук имената на Бокачо и Рабле, за да насоча към далечните успоредици в развитието на литературите. Те идват може би от най-общите за човека тежнения, склонности, от нуждата му за смях, за многостранност на битието. Никулин разглежда подробно и творчеството на големия поет Гюен Зу (1765—1820), представен на български с отделна книга стихове. Бих посочил само една особеност на неговите произведения — неочакваните, придивно несвързани с основното съдържание финални стихове. И това не е странност, а истинска, дълбинна връзка, признак на голямо поетическо откривателство и на духовно напрежение. Никулин отбелязва, че това е похват, заимствуван от китайските поети в епохата Тан. Бих напомнил, че руската литература има бисери от подобни стихови завършени у Ахматова. И при нея те са понякога дори в рамките на една строфа.

През XVIII в. във виетнамската литература има друго интересно за нас явление — все по-нарастващият интерес към конкретния факт и оттам — към произведения на публицистиката и мемоаристиката. Това е време на енциклопедизъм.

Началото на колониалната война с французите в 1858 г., приблизително времето на Кримската война, поставя пред културата, както пред целия народ нови задачи и слага начало на продължителни изпитания за виетнамците. Между разнообразните идейни течения особено настойчиви са тенденциите към просветителство и към публицистичност. През тази епоха излизат първите граматики, започват да се основават вестници, пише се първата история на Виетнам. И все пак трябва да подчертая — докато в обществения живот биха могли по-лесно да се прокарат успоредни линии с европейската история, по-точно с положението на изостанали в своето развитие народи като нашия, по отношение на изкуството е трудно да се правят аналогии, да се търсят типологични прилики.

През XIX в. в литературата на Виетнам стават трансформации на жанровете, но това не са произведения, прилични на познатите за нас техни европейски съответствия. Да речем жанровете на епическата поема (чунг) и на лирическата поема отстъпват пред разрастването на ритмичната проза и се забеле-

лязва обща тенденция към демократизация на литературата. На едно място в книгата си Никулин отбелязва, че литература от съвременен тип се създава във Виетнам чак в началото на 20-те години на нашия век. Наистина големите и дори средните епически форми отсъствуват от виетнамската литература до началото на XX в. и мястото им се заема само от ритмичната проза, но дали имаме право да налагаме на култури с друга структура, със съвършено различни понятия и духовни принципи нашето европейско разбиране за „литература от съвременен тип“. И дали това понятие изобщо има единно съдържание. За някого може би това са романите на Балзак или Флобер, за други — на Пруст и Джойс, за трети — на Леонов, Шолохов, Паустовски, а за четвърти всички подобни прояви са все изкуство от напълно несъвременен тип, остаряло. Ако засилената тенденция към документалност, към литература и изкуство на факта се прогласява като съществена черта на съвременното творчество в Европа, СССР и САЩ, дали това ни дава основание да изискваме аналогичен път на развитие от изкуството в страните на Латинска Америка или Азия? Неголямата по обем, но богатата на информация книга на Никулин поставя пред читателя и подобни въпроси, макар той да не се стреми към тях и изобщо да не ги формулира. Амбицията на виетнамците за самостоятелност и независимост, доказвана вече цял век и до днес с кръв и лишения от целия народ, прибавя и други, извънлитературни основания да напомним за подобни проблеми. Ето например жанра казано, създаден преди много векове във виетнамския фолклор. Той съществува и днес и има особена роля. Това е народна песен, която откликва на актуални събития, на злободневни въпроси. Един от най-силните стихове по повод американската агресия са в линията на казано или поне носят следи от тази традиция. Не можем ли да ги назовем литература от съвременен тип, проява на масовата култура в най-добрия смисъл на думата? Защото във Виетнам и днес всички пишат стихове, всички четат стихове, всички декламират стихове на своя песенен език. Това е един друг вид „масова култура“ — достъпен, но не принижен и стандартизиран. Ролята на поезията за виетнамците е огромна. Тя е за тях присъствие във всекидневието. Използвайки това, просветелите в началото на нашия век написват „Песен за географията и историята на Виетнам“. По същото време един от най-значителните писатели тогава Фан Бой Тяу пише съчинение от жанра на неофициалната хроника „Проучване историята на Виетнам“.

Втората половина от книгата на Никулин разглежда литературата в най-ново време. Една глава е посветена на развитието ѝ от края на XIX в. до края на 20-те години. Следващата запознава с литератур-

ното развитие от 1930 до 1945 г., когато Виетнам смъква чуждото иго — френско — и през 1940—1945 г. — японско. В два обширни очерка след това се проследява разгръщането на творческите сили в ДРВ и борбите на интелектуалците в Южен Виетнам от 1945 г. до наши дни. Общият принцип, на който неволно подтиква своето внимание авторът във втората половина на своя труд, е навлизането на познатите за нас, европейците, модели на художествено творчество, европеизацията на виетнамската литература. При неговите подробни познания върху фактите е трудно да се оспорват методът му, насоките на разглеждане, анализите и заключенията му. Можем само да възразяваме в кръга на поставените от него проблеми. Същевременно трябва да се посочи, че книги като тази, богати на информация, подробни, точни със своя изчерпателен позитивизъм, са добра основа за сравнителни и типологични проучвания.

Основополюжник на съвременния виетнамски разказ е Фам Зюи Тон (1883—1924). Авторът смята, че той е имал за образец френски писатели реалисти от XIX в., и го назовава предестник на критическия реализъм. В своето развитие този писател като че ли изпреварва литературното развитие на родината си. С романа си „То Там“ (1925) Хоанг Нгаук Фатя (1896) според Никулин става родоначалник на романтизма във виетнамската литература.

Като изтъква силата на всенародното движение срещу колонизаторите, основането на Комunistическата партия на Индокитай в 1930 г. и раждането на революционната литература, авторът се спира върху личността и творчеството на Хо Ши Мин (1890—1969). Още през 20-те години той пише публицистика, създава пиесата „Бамбуковият дракон“ (на френски език), поставена на сцената на работническия клуб в Париж. В 1930 г. издава оригиналната книга „Дневник на корабкрушенеца“, в която разказва за виетнамец, спасен от съветски моряци и попаднал в СССР. Едно от най-значителните явления в поезията на 40-те години е сбирката на Хо Ши Мин „Затворнически бележник“, пълна с мъдрост, вяра, обич към родината и народа. Освен големите си заслуги като революционер и държавник Хо Ши Мин е почитан и като един от най-големите поети на своя народ. Една част от стиховете му са преведени и на български.

Виетнамската поезия претърпява в началото на 30-те години значителни изменения. Немалка роля играе движението „Нова поезия“, което решително воюва срещу ограничаващите канони на класическото стихосложение, като се опитва да съчетае опита на виетнамската поезия с някои принципи на модерната френска поезия, възприема свободен поетически синтаксис, нови елементи на образността, ритма и др. Пред-

ставителите на „Нова поезия“, предимно лирици, проявяват необикновена широта в изобразяването на човешките чувства, в изявата на индивидуалността. Между всички поети от това направление особено се открява Тхе Ли (1907), а като певец на любовта голям успех извоюва Ксуан Дзиеу (1917), който сега е един от най-видните поети на ДРВ. През 1971 г. той посети нашата страна и написа за нея прочувствени стихове и репортажи.

Същият период — 30-те години — става и време на първи сериозни идеологически сблъсъци между критици — представители на революционното изкуство и привърженици на „чистото изкуство“. Тъкмо по това време и у нас се водят оживени дискусии между прогресивните писатели и буржоазните литературни кръгове. Дали случайно съвпадение във времето при такава голяма отдалеченост на двата народа? Може би по-скоро подобните обществени условия и насоката на социалното съзнание са причина за тази почти едновременно дискуссия между две групи критици.

След победата на Августовската революция от 1945 г. вьетнамската култура преживява огромен подем. Започват да излизат безброй нови издания, в които се печатат неlegalно създаваните преди това произведения. Само в Ханой по онова време се издават около 50 вестника и списания. През 1946 г. за първи път излизат в отделна книга стиховете на големия поет То Хиъу (1920), който днес е много популярен и уважаван, заема отговорен партийен пост като секретар на ЦК на ВПТ. Други значителни съвременни поети са Те Хань, Хюй Кън, Те Лан Виен, Нгуен Дин Тхи, Ань Тхо, детето-поет Чън Данг Хоа (1958).

Между романтистите авторът отбелязва Нам Као, Нгуен Дин Тхи, То Хоай, Нгуен Нгаук, Нгуен Хюй Тионг, Доа Ву, Буй Хюй Фон, Нгуен Туан и др. Те се стремят да презададат художествено новата действителност, преди всичко преобразяването на вьетнамското село. Може би трябва да се напомним, че изкуството на Виетнам има само няколко мирни години за развитие в ДРВ — от 1954 до 1965, когато започна американската агресия. Поради това развитието на големите форми като романа се затруднява и на преден план застават късите стихотворни жанрове. Не само като по-актуални, но и по чисто технически причини — печатниците се настаняват в скривалища и капацитетът им значително се намалява.

Още по-трудни и сложни са условията за живот и творчество на писателите в Южен Виетнам. Официалната литература там е заета с унизителната длъжност да възхвалява режима на марйонетните президенти, да изобразява американските интервенти като искрени приятели. За такава „патриотична“ дейност се раздават награди и ордени.

Но освен раболепните слуги между legalно живеещите писатели има и мнозина, които по всякакъв начин се стремят да изразят критичното си отношение към нечовешката действителност на окупация, терор, обезличаване чрез американизация на съществуването. Между прогресивните писатели, чест-преследвани, затваряни, измъчвани, подлагани на психологическа обработка, все повече става диференциация. Най-смелите и последователните от тях минават в неlegalност или в освободените райони — Тхю Тху, Ле Винь Хоа и др. Трудно е да се говори за стилни насоки, перспективи за развитие на жанровете, когато интелектуалците живеят при такива условия. За тях изкуството сега е само средство за борба. Ето цитат от писмо на писател от Южен Виетнам: „Едва през миналата година, когато се разшириха освободените райони, вече имам достатъчно гас и хартия, за да запала вечер лампата и да пиша. Но дори и сега, за да пишеш, трябва много душевни сили. През деня се налага ту да се тръгва в поход, ту да се измъкваш от наказателни отряди, ту да се криеш от бомбите, а нужно е също да се сади царевица и маниока, за да има нещо за ядене. Вечер, като хванеш перото, се чувствуваш съсем без сили. А понякога тъкмо напишеш някакви си десетина реда и — пристъп на треската.“

В заключението на книгата си Никулин сочи хилядолетните традиции на вьетнамската култура и литература и я нарича „гигантска панорама“. Вьетнамската литература наистина е не само дълголетна и богата, но и твърде своеобразна, близка до яркия облик на вьетнамския народ. Трудът на съветския литературовед освен своята чисто научна стойност има в наше време и друго значение — политическо, човешко. Книгата му ни отваря прозорец към литературата на вьетнамците, която ни е близка и скъпа заради нравствената ни ангажираност с вьетнамския народ, която ни привлича със загадките на своята мъжественост, пренесена през векове. Запознатството с историческата съдба на вьетнамците и с традициите на тяхната литература може отчасти да обясни на съвременника загадката на този изключителен народ, който вече седем години приковава очите на света, отдавна равнодушни към героични подвизи. Във Виетнам се извършва едно чудо, каквото не стана никъде през време на цялата Втора световна война — една малка нация с примитивно все още битие и техническа култура се изправи срещу най-модерната и най-могъщата капиталистическа държавна и военна машина и всички усилия да бъде повалена, да бъде поставена на колена остават напразни.

Йордан Василев